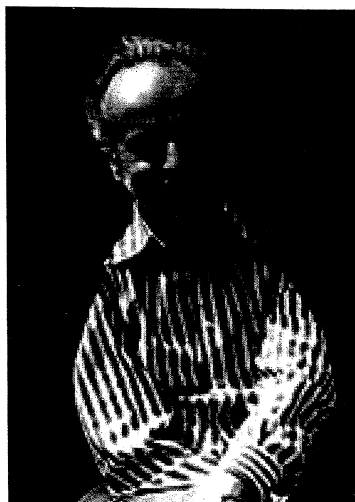


El millor que he viscut al llarg de tants anys d'escriure llibres per a infants, nois i noies ha estat, sens dubte, el contacte amb els lectors, el qual l'he d'agrair a tantes i tantes escoles. No em cansaria mai de parlar-ne!

Preguntes i respostes

Al llarg d'una pila d'anys, fins que una rinofaringitis crònica me'n va apartar, vaig tenir el goig de saber de primera mà, dins d'alguna aula, l'opinió que els meus llibres mereixien entre els infants i els joves que els havien llegit. Hi havia preguntes i respostes de tots colors. Així vaig intentar recollir-ho en el volum *Joaquim Carbó, setanta anys, un centenar de títols...*, que, oh, miracle!, van coeditar nou de les editorials que m'han publicat alguna novel·la.

Joaquim Carbó



Com de costum, l'interès d'aquests contactes depenia en gran part del que els mestres havien traslladat als infants que em rebien a casa seva. No hi feia res que ja hagués contestat una d'aquelles preguntes desenes de vegades si, en els ulls de qui la formulava, hi podia descobrir una espurna d'interès i de curiositat; o de malícia, com si pensés que em posava en un compromís.

Si la trobada no responia a la necessitat de l'escola perquè formava part d'un circuit que els serveis pedagògics d'un municipi o d'un centre de recursos oferien com una activitat complementària, els resultats de la visita po-

dien ser ben divergents i anar de l'excel·lència a la catàstrofe. De vegades, em trobava amb grups d'alumnes que llegien la seva pregunta directament del paperet que tenien als dits, i del qual estaven pendents tota l'estona. Un cop l'havien amollat, se sentien alliberats de tota responsabilitat i no n'escoltaven ni tan sols la resposta.

Un parell de vegades, recordo haver-me trobat *abandonat* en una sala enorme on s'ajuntaven alumnes de tres o quatre cursos diferents. I si en la primera me'n vaig sortir tot sol fent una mica el pallasso, en l'altra vaig haver de córrer a la sala de professors a demanar-hi ajuda, perquè no hi havia manera que ningú em fes cas. En canvi, guardo records inesborrables d'algunes sessions en escoles situades en zones deprimides, entre vailets poc acostumats que algú els donés alguna cosa, que no s'acabaven de creure que l'autor d'un llibre —absurdament mitificat pels mitjans— accedis a trobar-se amb ells. M'agradaria saber què se n'ha fet de la Maria, la gitana que una vegada, en una escola pública del barri de Sant Roc, quan no m'atrevia a fer-li cap pregunta, a una indicació de la mestra, la nena va estar molt contenta de comunicar-me que era la primera de la seva ètnia que el curs següent passaria a la secundària.

Jugar amb les paraules dins l'aula

Si la visita es produïa com un servei editorial, l'escriptor ja sabia d'entrada que formava part d'un engranatge i que servia d'esquer o de contrapartida d'unes possibles vendes. Si fins i tot els autors de *best-sellers* han de dedicar els mesos posteriors a la publicació a la promoció —entrevistes, ràdio, te-

Al llarg de les converses, intentava transmetre, sense ganes d'alarmar ningú, que qualsevol activitat que ens decidim a emprendre necessita ànim i ganes de portar-la a terme. I, sobretot, que és molt important que ens esforcem a trobar-hi gust

levisió...—, no s'hi val a fer-se l'estret i renunciar a aquest joc que, a més, en el cas dels infants, acostuma a ser agraït, divertit, tendre i allixonador. És més, la majoria d'assessors pedagògics de l'editorial que t'acompanyen acostumen a ser persones enteses i discretes.

Les ganes de participar en aquestes trobades creixia a mesura que sentia la necessitat d'explicar als nois i noies que qualsevol feina requereix un esforç. I no m'estava de comentar que abans de portar el conte o la novel·la a l'editor, me l'havia llegit un mínim de nou o deu cops, sempre amb la intenció d'eliminar-ne repeticions, incoherències, anacronismes, detalls que no s'acaben d'aclarir i arguments incomprensibles. I que, així i tot, sempre se m'escapava algun nyap! Al mestre que presidia la sessió no li costava gens d'opinar que, sense arribar a aquesta exigència que podia semblar malaltissa, ell també els recomanava que, quan haguessin acabat d'escriure un text, el tornessin a llegir per comprovar si expressava realment el que tenien ganes d'explicar: «No n'hi ha prou que ho entengueu vosaltres, que sou els autors —els assegurava jo—, perquè qui ho ha d'entendre és el públic, i si en el meu cas el públic sou vosaltres, en el vostre és el mestre!».

Al llarg de les converses, intentava transmetre, sense ganes d'alarmar ningú, que qualsevol activitat que ens decidim a emprendre necessita ànim i ganes de portar-la a terme. I, sobretot, que és molt important que ens esforcem a trobar-hi

gust. Està molt bé que ens agradi menjar xocolata, llepar un gelat, beure una beguda que fa bombolles, escoltar música, ballar, anar al teatre, jugar, viatjar amb tren, llegir —i tant!—, però també hem de tenir ganes de treballar. Millor, és clar, en una feina que ens vingui de gust. Al cap i a la fi, totes aquestes coses que ens agraden no existirien si no hi hagués uns professionals com els pastissers, els gelaters, els botiguers, els músics, els artistes, els ferroviaris i, és clar, els novel·listes, que, tot i que també ens hi cremem les celles, ens ho passem bomba amb la nostra feina.

Un altre dels meus interessos era explicar-los que el llibre comença a viure a partir del moment que algú l'obre i es distreu de tot el que el rodeja, xuclat per un món que li permet de conèixer gent, ambients, sentiments, aventures, problemes, solucions o dubtes.

En positiu i en negatiu

Una vegada, amb nenes i nens molt petits, el primer que aixecà la mà volia saber si no era cansat això d'escriure tants llibres d'un en un, tots iguals, i em vaig haver d'esforçar per explicar-li que jo només n'escrivia el primer, l'original, i que els altres sortien d'una màquina, com xurros... I, mentre em refeia, se'm va acostar una nena per veure'm de la vora: se sorprenia, i molt, perquè es pensava que tots els escriptors de contes havien mort feia anys. Una idea ben lògica si la major part dels contes que li explicaven tenien lloc en el temps de l'antigor, en un passat en què tan possible era que els animals parlessin, com que a la vora dels rius hi hagués una munió de bruixes,

follets i fades que feien i desfeien tota mena d'encanteris.

L'ideal, per a mi, seria conversar amb els vint-i-cinc nois i noies d'un curs asseguts al seu lloc habitual. L'aplec de més de dues aules en una sala —al menjador, a la biblioteca o al gimnàs— acostuma a fer-ho tot més difícil, per més voluntat que tot-hom hi posi. No em motivava gaire participar com a convidat en setmanes culturals, jocs florals o festes de final de curs, quan alguna escola em reclamava perquè segués a la presidència, amollés un discurs sobre les virtuts de la lectura i ajudés a repartir els premis. I, sempre que he pogut, m'he escapat de participar en actes que apleguin tots els alumnes d'una escola. Com és possible dir alguna cosa amb prou sentit perquè interessí grans i petits, tan mereixedors de respecte uns i altres? Aquesta incomoditat procedeix, segurament, de la resposta que em va donar el director d'una privada quan, en exposar-li aquest neguit, em va dir: «Se'n sortirà amb quatre *tonteries*! Que no ho veu que són unes criatures!». En canvi, no em sé negar a participar com a jurat en premis escolars de redacció. Fa més de quinze anys que, amb Jaume Cela i Sebastià Sorribes, coincidim al de l'Escola Lys. I ens ho passem molt bé!

Va ser en una altra reunió d'aquest caire que em vaig descobrir certa aptitud per explicar un conte. Quan vaig observar que la majoria d'infants badallava, desinteressats per la meua introducció, vaig aconseguir atreure'ls, petits i grans,

Un altre dels meus interessos era explicar-los que el llibre comença a viure a partir del moment que algú l'obre i es distreu de tot el que el rodeja, xuclat per un món que li permet de conèixer gent, ambients, sentiments, aventures, problemes, solucions o dubtes

amb una rondalla urbana i encadenada que tenia molt fresca perquè l'acabava d'escriure i publicar a *Cavall Fort*. Em sap greu haver hagut d'abandonar aquesta activitat perquè m'hi vaig sentir molt còmode. Quin contrast amb el recargolament de budells de les primeres vegades que entrava en una aula, cosa que sempre m'ha fet sentir un respecte extraordinari pels

mestres que ho repeteixen un dia rere l'altre!

Les millors experiències

Les situacions més inoblidables s'han produït quan l'escola, o un mestre en concret, s'ha preocupat per localitzar-me i convidar-me a visitar el seu alumnat. És fàcil, llavors, que es creï un ambient d'extrema cordialitat: això s'aprecia tan bon punt poses els peus a l'aula. En guardo records molt agradables i emotius, i gran quantitat de fotografies, dossiers, resums, àlbums, dibuixos, còmics, murals, redaccions, cassets, aplecs de contes, poemes, cançons..., tot motivat per la lectura d'un text propi, potser fred i encarcerat, al qual uns vailets havien donat una vida i un alè extraordinaris. Moltes vegades, la relació ha continuat en el temps i he rebut testimonis posteriors plens d'emotivitat i d'interès.

Alguna vegada, només d'arribar a l'escola, m'he vist assetjat per un equip de *periodistes* que m'han formulat una enquesta. Alguna altra, llibreta i bolígraf en mà, m'han sotmès a una roda de premsa amb una bateria de preguntes

J. Carbó amb el claustre de l'escola Can Puig de Banyoles, 1995.



formulades de memòria, sense consultar cap mena de paper... Que interessant, veure la brillant reacció d'alguns dels preguntaires quan les meves respostes els allunyaven de l'esquema previst!

També he estat espectador privilegiat d'escenificacions muntades sobre un conte o fragments d'un llibre. L'última vegada ha estat a l'Escola Sant Josep-El Pi, de l'Hospitalet de Llobregat, quan un grup va interpretar, amb ritme i sense vacil·lacions, el conte *L'ocell meravellós*, el dia que van ser tan gentils de batrejar la biblioteca escolar amb el meu nom.

I si una vegada els alumnes de l'Escola Cassà, d'Arenys de Mar, em van venir a esperar a l'estació del tren, els alumnes de La Ga-

Sé que he estat molt afortunat perquè he tingut la sort que la meva feina m'ha forçat a rejovenir-me per embolicar-me en tota mena d'aventures, corredisses, somnis, jocs i sentiments

vina —un dels quals anava disfressat de Felip Marlot— em van fer cridar per l'altaveu de l'aeroport de València per acompanyar-me a fer una orxata abans que m'encaués a l'hotel a l'espera de visitar-los l'endemà a l'escola.

Guardo en un lloc d'honor els còmics *La casa sota el món* i *La casa sota el paraigua* que van guionar i dibuixar amb elements quotidians els nois i noies de l'escola Joan Miró de l'Hospitalet... «Aquest és el cotxe tan tronat de la senyo!», em deien, tot mostrant-me la carraca que havien dibuixat.

La màgia del temps, un llibre de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat (PAM) que ja fa anys que ha estat descatalogat, va permetre que les alumnes i els alumnes de l'escola Estel, de la mà de Juli Palou, creessin un àlbum preciós en què les notícies violentes esdevenien pacífiques, gràcies a una prodigiosa herbolària dels contes que en canviava el sentit mitjançant les infusions que recomanava d'herbes remeieres i oloroses dels nostres boscos... Si en fa, d'anys, també, que la Mercè Rusiñol, de l'Escola Vedruna, de Tona, va motivar els nens i les nenes a redactar una trentena de contes que després vam incorporar al recull de narracions *Un altre Felip Marlot, si us plau!*, de les PAM...

Em sap greu no poder fer una referència de tants actes emotius en què he participat, ni esmentar els noms de tants mestres que m'han demostrat el seu afecte. Ara fa un any, les escoles del Moianès van obrir un fòrum a Internet gràcies al qual em vaig mantenir més d'un mes en contacte amb uns

vailets que després trobava pels carrers de Castellterçol o de Moià. La cosa es va tancar amb unes representacions teatrals entre les quals destacaria la que l'Escola Pia de Moià va fer d'*El jardí de Flaira-Nas...* Un cap de setmana que pujava a Castellterçol amb autobús, se'm va acostar una nena amb els trets dels nous habitants de la població de procedència equatorialiana. Em va fer saber que es deia Jèssica i que m'havia reconegut. La mare, que no li treia l'ull del damunt, va parar bé l'orella i així va saber que la seva filla tenia un llibre meu a la tauleta de nit. Va ser aquesta mare, precisament, la primera de tot el poble que em va fer saber que havia llegit el meu article —en català!— en el programa de la festa major, en què explicava aquella trobada a l'autobús. Un article que acabava dient com celebraré el dia que algun d'aquests infants participi en la Dansa de Castellterçol, a la Plaça Vella.

Una vegada em van segrestar a la biblioteca pública de Salamanca mentre parlava amb els lectors més joves. Em van portar a l'hotel on em vaig tancar fins l'endemà, que agafava l'autobús, perquè no em veiés ningú pel carrer. Hi vaig tornar un mes més tard, durant el qual les noies i els nois havien fet un curset amb un detectiu privat. Tots els indicis els van portar a un poble veí on em van trobar en un edifici abandonat. Quan hi van arribar amb autocar per alliberar-me, els segrestadors fugien en un cotxe. Quina festa que vam fer per celebrar el retrobament!

Però el pinyol vermell d'aquesta activitat és, evidentment, el terrabastall que es va organitzar una vegada a Torrebónica, amb l'assistència d'uns quatre-cents nois i noies, un

grup de teatre d'Esparreguera i dos bons actors en els papers de Henry Balua i Pere Vidal que van irrompre en un prat dalt un helicòpter de debò, atrets per les lletres SOS que els infants havien dibuixat sobre l'herba amb els seus cossos. Ho vaig explicar a l'article «La casa sota les cartes o la rebel·lió dels personatges», al número 552 de *Cavall Fort* (gener de 1985). I Ramon Besora i Mercè Fluvià, que n'eren els responsables, ho van recollir al seu llibre *Del plaer de llegir al joc d'escriure* (Vic, Eumo, juliol de 1985).

Sé que he estat molt afortunat perquè he tingut la sort que la meua feina —pensar quina història explicaré, informar-me'n, documentar-me'n i escriure-la— m'ha forçat a rejoinir-me per embolicar-me en tota mena d'aventures, corredisses, somnis, jocs i sentiments. No puc demanar res més, perquè em consta que també ha servit perquè alguns dels seus destinataris juguessin, pensessin i fessin volar la imaginació. No és fantàstic, això?

HEM PARLAT DE:

- Didàctica de la llengua i la literatura.
 - Lectura.
-

Joaquim Carbó
Escriptor

sorra@joaquimcarbo.net